

Η φροντίδα των παιδιών σχολικής ηλικίας στην ΕΕ

ενημερωτικό δελτίο

ΠΟΙΟ είναι το πλαίσιο;

Η φροντίδα των παιδιών είναι ένα θέμα που αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική. Η βελτίωση των υπηρεσιών που αφορούν τη φροντίδα των παιδιών αποτελεί μέσο μείζονος σημασίας για την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της εισόδου των γυναικών στην αγορά εργασίας και, κατά συνέπεια, για την επίτευξη των στόχων απασχόλησης της Λισαβόνας, σύμφωνα με τους οποίους μέχρι το 2010 πρέπει να επιτευχθεί ένα ποσοστό απασχόλησης για τις γυναίκες της τάξης του 60%. Η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας όσον αφορά τη φροντίδα των παιδιών αποτελεί επίσης ένα μέσο στήριξης των οικογενειών, διευκόλυνσης για καλύτερη εξισορρόπηση μεταξύ επαγγελματικού και προσωπικού βίου – και κάτι που έχει ιδιαίτερη σημασία – διασφάλισης της ευημερίας των ίδιων των παιδιών, καθώς αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο ότι πολλά παιδιά στην Ευρώπη εξακολουθούν να πλήττονται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

ΓΙΑΤΙ αυτή η έρευνα;

Το ζήτημα της φροντίδας των παιδιών έχει μελετηθεί εκτενώς τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο, το θέμα της εξωσχολικής φροντίδας παιδιών που βρίσκονται στην ηλικία της υποχρεωτικής φοίτησης (μεταξύ πέντε και δώδεκα ετών) δεν έχει προσελκύσει την ίδια προσοχή. Η συγκεκριμένη μορφή φροντίδας περιλαμβάνει κάθε ρύθμιση εκτός του υποχρεωτικού σχολικού ωραρίου που αφορά στοιχεία σωματικής φροντίδας, κοινωνικοποίησης, παιχνιδιού ή/και εκπαίδευσης. Το Ίδρυμα έχει ερευνήσει εις βάθος το ζήτημα της εξωσχολικής φροντίδας των παιδιών επικεντρώνοντας κυρίως στις εξελίξεις στην απασχόληση και τις καλές πρακτικές στον τομέα της φροντίδας των παιδιών. Στην έρευνα του Ιδρύματος αναλύονται δύο βασικές πτυχές του ζητήματος: οι πρωτοβουλίες απασχόλησης που στηρίζουν την ανάπτυξη ενός ικανού εργατικού δυναμικού στον τομέα της φροντίδας παιδιών, και ο βαθμός στον οποίο είναι εφικτό και βιώσιμο να παρέχεται αυτή η υπηρεσία σε παιδιά που ζουν σε μειονεκτούσες περιοχές (περιοχές με μεγάλη πυκνότητα νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν τη φτώχεια και τη στέρηση).

Στις υπηρεσίες που μελετήθηκαν περιλαμβάνονται παιδικόι σταθμοί, κέντρα υποδοχής παιδιών πριν και μετά το σχολικό ωράριο στον ιδιωτικό, δημόσιο και τριτογενή τομέα, καθώς και άλλες ελεγχόμενες και εθελοντικές υπηρεσίες. Πέραν της βιβλιογραφικής επισκόπησης της κατάστασης στην ΕΕ, στην πρώτη φάση της έρευνας αναλύθηκε η δυνατότητα δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στον τομέα της φροντίδας παιδιών στην Αυστρία, την Κύπρο, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σουηδία και το ΗΒ. Στη δεύτερη φάση, που αφορούσε την παροχή υπηρεσιών φροντίδας παιδιών σε μειονεκτούσες περιοχές, αναλύθηκε η κατάσταση που επικρατεί σε εθνικό επίπεδο στο Βέλγιο, την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, τη Γερμανία, την Πορτογαλία και, για ακόμη μία φορά, το ΗΒ.

ΠΟΙΑ είναι τα πορίσματα;

Απασχόληση, κατάρτιση και υπηρεσίες

- Γενικά, ο τομέας της φροντίδας παιδιών αναπτύσσεται σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, οι συνθήκες εργασίας στα κράτη μέλη που μελετήθηκαν ποικίλλουν από άποψη πρακτικών απασχόλησης, ωραρίου εργασίας και κάλυψης.
- Στα κράτη μέλη όπου η εξωσχολική φροντίδα παρέχεται κυρίως από το διδακτικό προσωπικό, οι αποδοχές και το κύρος των εργαζομένων στον τομέα αυτόν τείνουν να είναι υψηλότερα.
- Σε ολόκληρη την ΕΕ παρέχεται πληθώρα προγραμμάτων κατάρτισης και τίτλων σπουδών· σε ορισμένα κράτη μέλη οι υπηρεσίες φροντίδας παιδιών παρέχονται από καταρτισμένο διδακτικό προσωπικό, ενώ σε άλλα από λιγότερο καταρτισμένο μη διδακτικό προσωπικό.
- Οι υπηρεσίες φροντίδας παιδιών πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και να παρέχουν πλήθος δραστηριοτήτων που προκαλούν και διατηρούν το ενδιαφέρον τους και είναι κατάλληλες για την ηλικία τους. Είναι, επίσης, σημαντικό οι υπηρεσίες αυτές να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των οικογενειών παρέχοντας ευέλικτα ωράρια και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες.

Η φροντίδα των παιδιών σε μειονεκτούσες περιοχές

- Οι υποδομές και οι υπηρεσίες που παρέχονται σε παιδιά σε μειονεκτούσες περιοχές είναι συχνά ελλιπείς ή ανεπαρκείς.
- Κύρια χαρακτηριστικά της επιτυχημένης εξωσχολικής φροντίδας των παιδιών στις μειονεκτούσες περιοχές είναι η υποστήριξη από τον δημόσιο τομέα, η συμμετοχή της κοινότητας και ότι οι υπηρεσίες συνδέονται η μία με την άλλη.
- Οι υπηρεσίες εξωσχολικής φροντίδας παιδιών λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο όταν η τοπική κοινωνία εμπλέκεται στην ανάπτυξη και τη διαχείρισή τους.
- Οι οικογένειες που κατοικούν σε μειονεκτούσες περιοχές αντιμετωπίζουν συχνά αρκετά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζονται καλύτερα με ολιστικό τρόπο μέσω της παροχής φροντίδας σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες, όπως κοινωνικές, εκπαιδευτικές και υγειονομικές υπηρεσίες.

- Σε ορισμένες περιοχές, η εξωσχολική φροντίδα παιδιών παρέχεται για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων που πλήττουν οικογένειες εθνοτικών μειονοτήτων, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της σχολικής παρακολούθησης και των σχολικών επιδόσεων, στην παροχή γλωσσικής στήριξης και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης.
- Υπηρεσίες εξωσχολικής φροντίδας παρέχονται επίσης για παιδιά με σωματικές αναπηρίες, μαθησιακές δυσκολίες ή παιδιά που κατοικούν σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως η οικογενειακή βία και η χρήση ναρκωτικών και οινοπνεύματος.

Κοινωνική ένταξη και ίσες ευκαιρίες

- Οι υπηρεσίες φροντίδας παιδιών πρέπει να προάγουν τον επιτυχημένο συνδυασμό εργασίας και οικογένειας.
- Η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα της φροντίδας παιδιών μπορεί να συμβάλει στην παροχή ίσων ευκαιριών σε όλα τα παιδιά και, παράλληλα, να ενισχύσει τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας.
- Ζητήματα ισότητας αντικατοπτρίζονται τόσο στην απασχόληση στον συγκεκριμένο τομέα όσο και στην παροχή υπηρεσιών.
- Ο τομέας της φροντίδας παιδιών πρέπει να στηρίζει ένα πολύμορφο εργατικό δυναμικό το οποίο αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία των παιδιών που είναι αποδέκτες της φροντίδας αυτής.
- Στο εργατικό δυναμικό διαπιστώνεται ανισορροπία μεταξύ των φύλων η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί, για παράδειγμα, μέσω της δημιουργίας κινήτρων για την πρόσληψη περισσότερων ανδρών στον εν λόγω τομέα και του προσδιορισμού προτύπων ρόλων που υπογραμμίζουν την αξία της φροντίδας παιδιών ως επιλογής σταδιοδρομίας.

Προοπτικές των κοινωνικών εταίρων

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις τάσσονται υπέρ της βελτίωσης της παροχής εξωσχολικής φροντίδας για πολλούς λόγους. Η εξωσχολική φροντίδα θεωρείται ότι επιφέρει τα εξής πλεονεκτήματα: ωφελεί τους εργαζομένους, ενισχύει τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, αυξάνει τις ευκαιρίες για εξέλιξη της σταδιοδρομίας, μειώνει το άγχος που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι με παιδιά, έχει θετικό αντίκτυπο στην υγεία τόσο των παιδιών όσο και των γονέων και δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, ιδιαίτερα σε μειονεκτούσες κοινωνίες. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις ενδιαφέρονται, επίσης, για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και την ενίσχυση των ευκαιριών σταδιοδρομίας του προσωπικού στον τομέα της φροντίδας.

Ομοίως, οι εργοδότες ενδιαφέρονται εξίσου για τη βελτίωση των υπηρεσιών. Προκειμένου να ανταπεξέρχονται αποτελεσματικά στον ανταγωνισμό, οι εταιρείες έχουν ανάγκη από καλής ποιότητας, αξιόπιστο και παραγωγικό εργατικό δυναμικό. Η εξωσχολική φροντίδα μπορεί να συμβάλει σε αυτό διευρύνοντας την εφεδρεία εργαζομένων από τους οποίους έχουν τη δυνατότητα να προσλαμβάνουν προσωπικό οι εργοδότες. Όταν οι εργαζόμενοι έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες εξωσχολικές

υπηρεσίες φροντίδας, υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να παραμείνουν στον ίδιο εργοδότη – ζήτημα πολύ μεγάλης σημασίας εάν προσθέσουμε το κόστος που συνεπάγεται η πρόσληψη και η κατάρτιση ενός εργαζόμενου. Επιπλέον, η αύξηση της απασχόλησης στις μειονεκτούσες περιοχές θα επιφέρει υψηλότερα εισοδήματα για τα νοικοκυριά: οι επιχειρήσεις, με τη σειρά τους, θα επωφεληθούν από τη μεγαλύτερη κυκλοφορία χρήματος στην τοπική οικονομία.

Οι κυβερνήσεις θα αποκομίσουν οφέλη εξασφαλίζοντας οικονομικά προσιτές και προσβάσιμες υπηρεσίες καλής ποιότητας – τόσο σε γενικό επίπεδο αλλά και στις μειονεκτούσες περιοχές ειδικότερα. Η παροχή αυτού του είδους φροντίδας μπορεί να βοηθήσει τις κυβερνήσεις να επιτύχουν τους στρατηγικούς τους στόχους που συνδέονται με τη μείωση της φτώχειας, τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου, την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη, την κοινοτική ασφάλεια, την καλύτερη υγεία και την εξισορρόπηση μεταξύ επαγγελματικού και προσωπικού βίου. Επίσης, μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των μακροπρόθεσμων προκλήσεων των δημογραφικών αλλαγών και του παγκόσμιου ανταγωνισμού.

ΚΑΙ τώρα Τι;

Σε ολόκληρη την Ευρώπη, οι προσφερόμενες υπηρεσίες φροντίδας παιδιών χαρακτηρίζονται από έλλειψη διαθεσιμότητας, υψηλό κόστος, έλλειψη πρόσβασης, κακή ποιότητα υπηρεσιών και ακαταλληλότητα. Ως εκ τούτου, μια βασική πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί σε επίπεδο πολιτικής είναι η στήριξη του τομέα της φροντίδας παιδιών σε όλη την Ευρώπη η οποία θα παρέχεται εξίσου σε όλα τα παιδιά.

Πρωτοβουλίες που προαγάγουν την ποιότητα και τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών φροντίδας είναι ευπρόσδεκτες και πρέπει να υποστηρίζονται, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι η εξωσχολική φροντίδα αποτελεί μια εποικοδομητική εμπειρία που στηρίζει την προσωπική, τη συναισθηματική και τη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών. Η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών φροντίδας, με τη σειρά της, θα εφυσυχάζει τους γονείς σχετικά με το γεγονός ότι παρέχεται φροντίδα στα παιδιά τους όσο εκείνοι εργάζονται, με αποτέλεσμα την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την ενίσχυση της οικονομίας.

Η ανάπτυξη πολιτικής σχετικά με την παιδική μέριμνα πρέπει να επιδιωχθεί ως αυτοτελής πολιτική· η ατζέντα της πολιτικής κοινωνικής προστασίας αποτελεί ένα βασικό εργαλείο προκειμένου να διασφαλιστεί η ανάπτυξη μιας τέτοιας πολιτικής με επίκεντρο το παιδί.

Περισσότερες πληροφορίες

Teresa Renehan, Υπεύθυνη πληροφόρησης: ter@eurofound.europa.eu

Βασικές εκθέσεις

Employment developments in childcare services for school-age children

<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0632.htm>

Out-of-school care services for children living in disadvantaged areas

<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0752.htm>

Εθνικές εκθέσεις

Διατίθενται στη διεύθυνση

<http://www.eurofound.europa.eu/areas/labourmarket/childcare.htm>

Άλλες έρευνες του Ιδρύματος

Πληροφορίες για άλλα ερευνητικά σχέδια σχετικά με το μέλλον

του τομέα της φροντίδας παιδιών διατίθενται στη διεύθυνση

<http://www.eurofound.europa.eu/emcc>

Η πτυχή της φροντίδας των παιδιών που αφορά στις εργασιακές

σχέσεις αναλύεται στο κείμενο *Reconciliation of work and family life and*

collective bargaining in the European Union: An analysis of EIRO articles

<http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0606.htm>

Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Ιρλανδία
Τηλέφωνο: (+353 1) 204 31 00
Ηλ. Ταχ.: postmaster@eurofound.europa.eu
Ιστοσελίδα: <http://www.eurofound.europa.eu>